

Zadeva: 0700-79/2023/5
Datum: 14. 6. 2024

Zagovornik načela enakosti na podlagi 21. člena v povezavi s 33. in 37. členom Zakona o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg, v nadaljevanju: ZVarD) in na podlagi prvega odstavka 207. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10, 82/13 in 175/20 – ZIUOPDVE in 3/22 – ZDeb; v nadaljevanju: ZUP) na predlog konkretnega posameznika v zadevi ugotavljanja diskriminacije zoper konkretno zdravstveno ustanovo izdaja naslednjo

ODLOČBO

1. Ugotovi se, da konkretna zdravstvena ustanova pri omogočanju dostopa do portala konkretnemu posamezniku ni kršila prepovedi neposredne diskriminacije po 6. členu ZVarD.
2. Stroški v tem postopku niso nastali.

OBRAZLOŽITEV

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) je dne 7. 12. 2023 prejel predlog za obravnavo domnevne diskriminacije konkretnega posameznika (v nadaljevanju: predlagatelj), očeta mladoletnega otroka, pacienta izbrane pediatrije v konkretni zdravstveni ustanovi (v nadaljevanju: zdravstvena ustanova). Predlagatelj je zatrjeval domnevno diskriminatorno obravnavo, vezano na nedostopnost portala za komuniciranje z zdravstveno ustanovo. Navajal je, da naj bi mu bil dostop do omenjenega portala, ki omogoča komunikacijo z izbranim zdravnikom ter vpogled v zdravstveno dokumentacijo mladoletnega otroka, kot očetu onemogočen. Pojasnil je, da je dne 27. 11. 2023 zaprosil za dostop do portala, pri čemer naj bi mu bilo s strani medicinske sestre rečeno, da mu dostopa ne morejo omogočiti, dokler ne pridobi soglasja otrokove matere, saj da je ona že prijavljena v portal. Predlagatelj je navedel, da je pogojevanje dostopa s soglasjem otrokove matere diskriminatorno ter da za pogoje pridobitve soglasja drugega starša ni nobene pravne podlage. Menil je, da opisano onemogočanje dostopa do portala predstavlja diskriminacijo, očitno zaradi tega, ker je oče otroka.

*

Zagovornik je na podlagi prejetega predloga v konkretni zadevi pričel s postopkom ugotavljanja diskriminacije, ki ga vodi na podlagi določb ZVarD ter po določbah ZUP. V okviru postopka je Zagovornik z namenom ugotovitve dejanskega stanja in pridobitve relevantnih podatkov na podlagi 37. člena ZVarD na zdravstveno ustanovo (domnevnega kršitelja) z dopisom št. 0700-79/2023/2 z dne 30. 1. 2024 naslovil zaprosilo za posredovanje pojasnil in dokumentacije.

Zdravstvena ustanova je dne 13. 2. 2024 posredovala pojasnila, v okviru katerih je navedla, da je za dostop v portal potrebna registracija. Starši v portal dostopajo po opravljeni registraciji, natančneje po aktivaciji profila. Za registracijo je potreben vnos podatkov: el. pošta, ime in priimek, roj. datum, mobilna tel. številka, številka kartice zdravstvenega zavarovanja. Po uspešni aktivaciji računa (in ustrezni verifikaciji, kjer zdravstvena ustanova potrdi identiteto uporabnika) lahko starši otroka dodajo v svoj račun kot varovanca s podatki; ime in priimek otroka, številka kartice zdravstvenega zavarovanja otroka.

Starš, ki otroka doda prvi, ima vlogo »skrbnika« in upravlja z dodeljevanjem dostopov do otrokovega računa drugemu uporabniku. Drugi starš doda otroka na enak način, vendar dokler »skrbnik« (starš, ki je kot prvi dodal otroka) ne omogoči dostopa do računa otroka, upravljanje z računom otroka za drugega starša ni mogoče.

Dalje je pojasnila, da ne drži navedba, da lahko posamezni starš dostopa do portala zgolj s soglasjem drugega starša. Vedno lahko oba starša dostopata do računa svojega otroka po zgoraj opisanem postopku, v kolikor je prvi skrbnik dostop omogočil. V primeru, da to ni mogoče (npr. starša ne komunicirata), lahko vsak starš kontaktira zdravstveno ustanovo. Starši svojo upravičenost upravljanja računa otroka izkazujejo z uradnim dokumentom (npr. odločbo), ustanova pa je tista, kateri je potrebno to upravičenost izkazati. Ko ustanova ugotovi, da je posameznik upravičen do dostopa do profila otroka, s pisnim zahtevkom o tem obvestijo skrbnike portala, ki nato dostop tudi tehnično omogočijo.

Pridobitev soglasja drugega starša ni odvisna od spola ampak zgolj od vrstnega reda pridobitve dostopa. Če je kot prvotni skrbnik v aplikaciji določen oče (prvi se je registriral in dodal otroka kot varovanca), bo slednji moral dati soglasje pri ustanovi, da se doda tudi mamam.

Sistem je postavljen na način, da si en starš dodeli/prevzame vlogo skrbnika, tako kot naj bi bila večinoma življenjska praksa. Tehnično je to način, ki omogoča enostavno in hkrati varno upravljanje z osebnimi podatki otroka, rešitev je podobna drugim sistemom, ki delujejo na tem področju. Vlogo skrbnika si dodeli eden od staršev in potem ta dodeljuje/odloča o nadaljnjem upravljanju računa svojega otroka. Zdravstvena ustanova vedno preveri relacijo starš-otrok in verificira (potrdi) račun otroka (in starša) in s tem omogoči skrbniku dostop do podatkov otroka (npr. zdravlila stalne terapije). Skrbniki konkretnega portala (v nadaljevanju: portal) nimajo pravne podlage za preverjanje skrbništva oziroma upravičenosti do dostopa do otrokovih podatkov, zato je dodelitev "skrbništva" več kot enemu staršu proces, ki ga na zahtevo starša sproži ustanova, ki pa mora tekom postopka preveriti, ali posameznik pravico do dostopa do otrokovih podatkov dejansko ima.

V primeru razvezanih staršev je dostop do portala mogoč tako, da prvi od staršev, ki doda otroka, drugemu staršu potrdi dostop do otroka in s tem možnost komuniciranja z zdravstveno ustanovo. Ko to ni mogoče, se lahko obrne na zdravstveno ustanovo z ustreznim dokazilom (odločbo). Zdravstvena ustanova po ustreznem preverjanju upravičenosti do skrbništva pošlje zahtevek skrbniku portala, kjer se dostop tudi tehnično uredi.

Vsak od staršev tako lahko prosto dostopa do portala, ne glede na spol. Razlika je le v tem, kdo je prvi, ki v portalu doda otroka kot varovanca.

Zagovornik je z dokumentom št. 0700-79/2023/4 z dne 15. 4. 2024 predlagatelja seznanil z navedbami nasprotne stranke ter z dotedanjami ugotovitvami v postopku. Pojasnil je, da na podlagi prejetih pojasnil domnevnega kršitelja Zagovornik v trenutni fazi postopka ugotavlja, da pri dostopu do podatkov otrok preko portala ne gre za onemogočanje dostopa posamezniku

– staršu na podlagi spola starša, temveč je odločilna okoliščina ta, kateri od staršev je prvi uspešno aktiviral svoj račun. Tisti (bodisi mati bodisi oče), ki je prvi aktiviral račun, pa ima nato možnost dodeljevanja dostopa do otrokovega računa drugim uporabnikom.

Zagovornik je predlagatelja seznanil, da se lahko o vseh dosedanjih ugotovitvah ter vseh dejstvih in okoliščinah, ki so pomembne za sprejem odločitve, pisno izreče ter da bo v primeru njegove neodzivnosti s postopkom nadaljeval in odločil na podlagi razpoložljive dokumentacije.

Predlagatelju je bil dokument vročen dne 26. 4. 2024. Na omenjeni dokument Zagovornika se predlagatelj ni odzval.

*

Zagovornik ugotavlja dejansko stanje glede možnega obstoja diskriminacije v konkretni zadevi na podlagi z njo povezanih razpoložljivih podatkov ter določil, ki jih vsebuje ZVarD. Postopek pred Zagovornikom urejajo člani od 33 do 37 (5. poglavje ZVarD) ter 40. člen ZVarD. Za vsa vprašanja postopka, ki niso urejena z ZVarD, pa Zagovornik skladno z drugim odstavkom 3. člena ZUP subsidiarno uporabi slednjega.

Diskriminacijo opredeljuje 4. člen ZVarD kot vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničenje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti. Diskriminacija zaradi katere koli osebnih okoliščin je prepovedana.

Pri diskriminaciji mora biti specifična osebna okoliščina (ali več njih) odločilen razlog za slabšo obravnavo. Med osebne okoliščine, skladno s 1. členom ZVarD, štejejo spol, narodnost, rasa ali etnično poreklo, jezik, vera ali prepričanje, invalidnost, starost, spolna usmerjenost, spolna identiteta in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazba ali katera koli druga osebna okoliščina.

Diskriminacija se lahko dogaja na različnih področjih družbenega življenja, na katerih morajo državni organi, lokalne skupnosti, nosilci javnih pooblastil ter pravne in fizične osebe na vseh področjih oblastnega odločanja, delovanja v pravnem prometu in pri drugem svojem delovanju oziroma ravnanju v razmerju do tretjih oseb zagotavljati varstvo pred diskriminacijo oziroma enako obravnavanje vseh oseb. Področje socialne zaščite, vključno s socialno varnostjo in zdravstvenim varstvom, sodi med tista področja družbenega življenja, na katerih je diskriminacija oziroma neenako obravnavo prepovedana (peta alineja prvega odstavka 2. člena ZVarD).

Neposredna diskriminacija obstaja, če je oseba ali skupina oseb zaradi določene osebnih okoliščin bila, je ali bi lahko bila v enakih ali podobnih situacijah obravnavana manj ugodno, kot se obravnava, se je obravnavala ali bi se obravnavala druga oseba ali skupina oseb (prvi odstavek 6. člena ZVarD). Posredna diskriminacija pa obstaja, kadar je oseba ali skupina oseb z določeno osebnih okoliščino bila, je ali bi lahko bila zaradi navidezno nevtralne določbe, merila ali prakse v manj ugodnem položaju kot druge osebe, razen če ta določba, merilo ali praksa objektivno temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in nujno potrebna (drugi odstavek 6. člena ZVarD).

Neenaka obravnavo posameznikov na podlagi osebnih okoliščin je lahko izjemoma tudi dopustna, če so pri tem izpolnjeni določeni pogoji. Izjeme od prepovedi neposredne

diskriminacije ureja 13. člen ZVarD. Splošno izjemo določa njegov prvi odstavek, skladno s katerimi neenako obravnavanje zaradi določene osebne okoliščine ne pomeni diskriminacije po tem zakonu, če takšno različno obravnavanje temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna, potrebna in sorazmerna.

V skladu z določbo 40. člena ZVarD v postopkih ugotavljanja diskriminacije velja pravilo obrnjenega dokaznega bremena, skladno s katerim je v primeru izkazanega suma diskriminacije na domnevem kršitelju, da dokaže, da ni kršil prepovedi diskriminacije oziroma, da je postopal skladno z eno od izjem od prepovedi diskriminacije in je torej v zadevi ravnal zakonito.

*

Zagovornik v zvezi z obravnavano zadevo na podlagi izvedenega postopka ugotavlja, da se trditve predlagatelja, da naj bi domnevni kršitelj diskriminiral starše po spolu pri dostopu do portala (preko katerega lahko straši vpogledujejo v zdravstveno dokumentacijo svojih otrok ter komunikacijo z zdravnikom), pri čemer naj bi slabše obravnaval očete mladoletnih otrok, niso izkazale za utemeljene.

Kot izhaja iz pojasnil domnevnega kršitelja, je sistem dostopa do portala oblikovan na način, da eden od staršev dodeli/prevzame vlogo skrbnika. Starš, ki otroka doda prvi, ima vlogo »skrbnika« in upravlja z dodeljevanjem dostopov do otrokovega računa drugemu uporabniku. Drugi starš doda otroka na enak način, vendar dokler »skrbnik« (starš, ki je kot prvi dodal otroka) ne omogoči dostopa do računa otroka, upravljanje z računom otroka za drugega starša ni mogoče. V primeru potrditve oziroma soglasja imata oba starša dostop do otrokovega računa.

Kot jasno izhaja iz neprerekanih trditev domnevnega kršitelja pridobitev soglasja ni odvisna od spola starša, temveč od okoliščine, kdo od staršev se je prvi registriral oz. aktiviral račun. Če je bil to oče, mora soglasje pridobiti mama, če pa je bila prva pri registraciji mati otroka, pa mora soglasje pridobiti oče. Pridobitev soglasja drugega starša je torej vezana na čas registracije, in ne na spol starša.

Kot dalje izhaja iz neprerekanih trditev domnevnega kršitelja, je dostop obema staršema omogočen tudi v primeru staršev, ki medsebojno ne komunicirajo. V tovrstnih primerih zdravstvena ustanova, ob predložitvi ustreznega dokazila, staršu, ki nima soglasja drugega starša, sama omogoči dostop do portala.

Na podlagi vsega navedenega Zagovornik ugotavlja, da v konkretni zadevi elementi diskriminacije po ZVarD niso podani. Domnevni kršitelj je v postopku dokazal, da pri dostopu do portala »do Zdravnika« starše ni razlikoval po spolu, tj. po varovani osebni okoliščini. Soglasje drugega starša ni bilo vezano na spol posameznega starša, temveč na okoliščino, kateri od njiju se je prvi prijavil v sistem. Takšna obravnava pa ne predstavlja diskriminacije, saj do razlikovanja med staršema (v smislu, da mora eden od staršev pridobiti soglasje drugega, drugemu, tistemu, ki se je prijavil prvi, pa takega soglasja ni potrebno pridobiti) ni prišlo na podlagi katere od varovanih osebnih okoliščin, kot je to trdil predlagatelj.

Zagovornik je štel, da je domnevni kršitelj s svojimi pojasnili uspel izkazati, da način, na podlagi katerega omogoča dostop do portal staršem mladoletnih otrok, ne predstavlja neposredne diskriminacije (kot jo določa prvi odstavek 6. člena ZVarD). Predlagatelj je imel kot stranka postopka možnost trditve domnevnega kršitelja prerekati, vendar tega ni storil. Zagovornik zato ugotavlja, da je zdravstvena ustanova v skladu s svojim dokaznim bremenom uspela izkazati,

da predlagatelja pri dostopu do portala ni obravnavala diskriminatorno na podlagi njegove osebne okoliščine spola. Glede na navedeno je Zagovornik odločil, kot izhaja iz 1. točke izreka te odločbe.

Skladno s prvim odstavkom 35. člena ZVarD je postopek pri Zagovorniku v primeru diskriminacije za stranke brezplačen, posebni stroški pa v tem postopku niso nastali, zato je Zagovornik odločil, kot izhaja iz 2. točke izreka te odločbe.

Pouk o pravnem sredstvu: Zoper to odločbo ni pritožbe, dovoljen pa je upravni spor. Upravni spor se sproži s tožbo, ki se vloži v 30 dneh od vročitve odločbe na Upravno sodišče Republike Slovenije, Fajfarjeva 33, 1000 Ljubljana. Tožba se vloži pri pristojnem sodišču neposredno pisno ali se mu pošlje po pošti. Tožbi je treba priložiti poleg te odločbe v izvorniku ali prepisu tudi po en prepis ali kopijo tožbe in prilog za toženca, če je kdo prizadet z upravnim aktom, pa tudi zanj.

Postopek vodila:
Mojca Šmid
Svetovalka Zagovornika II

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Vložiti:
– zbirka dok. gradiva.